

JURAJ KARPIŠ

AKO

999.9
FINE GOLD

NA

NET WT
1000 g

ZLATO

PENIAZE
PRE NEVERIACICH

PRAKTICKÝ SPRIEVODCA SPORENÍM V ZLATE
OD AUTORA BESTSELLERU ZLÉ PENIAZE

JURAJ KARPIŠ

**AKO NA ZLATO
PENIAZE PRE NEVERIACICH**

Praktický sprievodca sporením v zlate

Knihy Bajkal

Juraj Karpíš: Ako na zlato – peniaze pre neveriacich
Praktický sprievodca sporením v zlato

Redakcia: Martina Kusá, jazyková úprava: Jana Novomestská,
grafická úprava: Ján Hanušovský, tlač: ARIMES
Vydalo v roku 2021 Vydavateľstvo Bajkal ako svoju 5. publikáciu.

ISBN: 978-80-99975-06-5

www.knihybajkal.sk
akonazlato@jurajkarpis.com

JURAJ KARPIŠ

**AKO NA ZLATO
PENIAZE PRE NEVERIACICH**

Praktický sprievodca sporením v zlate

Bajkal

Obsah

- 14 **Prečo vlastniť zlato? Napínavé finančné a politické prostredie**
- 25 **Funkcie zlata v majetku – ultimátna poistka**
- 41 **Čo nečakať od zlata, aby vás nesklamalo**
- 51 **Výhody a nevýhody zlata v osobných financiách**
- 53 **Koľko mať zlata?**
- 70 **A čo striebro? Bitcoin?**
- 75 **Kedy nakupovať a kedy predávať?**
- 89 **Vlastníctvo, kontrola a úschova – aby zlatá poistka fungovala**
- 101 **Podoby zlata – aké zlato kúpiť?**
- 118 **Na čo si dať pozor pri nákupe?**
- 125 **Kde nakupovať? Prieskum trhu v roku 2019**
- 129 **Ako na zlato – praktický postup – zhrnutie**
- 133 **Zdaňovanie zlata na Slovensku**
- 135 **Užitočné linky**

Päť najväčších chýb, ktoré ľudia robia pri zlate

Na jeseň 2019 mi zavolať Jozef, aby sa poradil, kde môže najlepšie predat' zlato. Nakúpil ho ešte v roku 2011 tesne pred posledným vrcholom. Odvtedy nutkavo kontroloval cenu, ohrýzal si nechty a trápil sa papierovými stratami. Keď sa konečne vyhrabal takmer na nulu, ulavil si predajom. Predal ho s miernou stratou, za uncu dostal 1 360 eur.

O necelý rok neskôr bolo zlato pri historických maximumoch. Stálo o 20 % viac, čiže 1 650 eur.

Jana sa ma pýtala, do čoho má investovať. Či má teda kúpiť to zlato, keď to tak rastie.

Cena zlata za 1 uncu

Zdroj: GoldBroker

Do zlata sporím časť svojej kúpnej sily 15 rokov. Okrem toho peniaze študujem, píšem o nich, konzultujem a prednášam. Problém s finančnou gramotnosťou mnohých Slovákov, spôsobený komunistickou dobou temna, neobchádza ani zlatý sektor. Kde chýba racionálno, tam sa môžu predajcovia zlatých produktov voziť na vlnách chamtivosti a strachu svojich klientov. Rastúca cena zlata vyvoláva záujem a v sektore aktivitu. Jozef predáva, Jana nakupuje. Obaja to robia zle.

Z chamtivosti aj zo strachu zvyknú byť straty. Tu je 5 najväčších chýb, ktoré som si všimol pri mojom pôsobení v sektore:

1. Žiadne zlato nemajú

Pred dekádou takmer kľakol svetový finančný systém a šéfovia bánk vtedy nakupovali automatické zbrane. Ani panika insiderov nedokázala prebudiť mnohých ľudí z ilúzie stability dnešného systému štátnych peňazí s núteným obehom.

„Zlato je pre konšpiračných katastrofistov, ktorí doma syslia sušenú fazuľu a náboje,“ presviedča ma človek počas rozvíjajúcej sa pandemickej ekonomickej depresie. Pritom žije v krajine, kde obyvateľstvo za posledných 100 rokov pretrpelo menové reformy, rozpad menovej únie, menovú a bankovú krízu. Ľudia, ktorí majú akcie, by mali mať viac zlata ako ľudia, ktorí majú väčšinu svojich úspor v peniazoch. Napriek tomu práve oni nie sú často schopní mať racionálny, neutrálny prístup k zlato. Stránia sa ho ako čert kríža. Zlato má pre nich negatívny emočný náboj, spájajú ho s chamtivosťou, prípadne so spiatočníctvom. Väčšinou vzdelaní ľudia, hrdí na svoju racionalitu, sú pri zlato zrazu prekvapivo emocionálni. Ignorujú dáta, teóriu aj prax. Zlato pritom odporúčajú nielen kritici dnešného finančného systému, ale aj najúspešnejší investori. Ako nástroj

znižovania rizika portfólia ho odporúčajú aj mainstreamoví akademici zaoberajúci sa ekonómiou a financiami.

Týmto ľuďom potom chýba v abecede finančnej gramotnosti celá skupina písmen. Otázka nie je či, ale koľko zlata mať v portfóliu a v akej podobe.

2. Zlata majú priveľa – pletú si ho s investíciou

Ako keby bola pri zlate možná len slepá nenávisť alebo zvrátená láska. Tí, čo majú zlato, to často radi preháňajú. Majú v ňom väčšinu majetku. Čakajú na koniec sveta, ktorý neprichádza. Okrem očakávanej apokalypsy je druhou častou pohnútkou, ktorá vedie k príliš veľkej váhe zlata v portfóliu, sen o ľahkom zbohatnutí.

Zlato si však neradno pliesť s investíciou, akou sú akcie, nehnuteľnosť na prenájom alebo pole. Zlato je len iným druhom peňazí a za držanie peňazí človek v normálnych časoch nedostáva dividendy, úrok ani nájom. Naopak, za služby likvidity sa ako pri eurách, tak aj pri zlate platí ušlým výnosom.

Tu nejde o slovičkárenie. Kto si pletie zlato s investíciou, ten bude mať nerealistické očakávania, zlý spánok a nižší dôchodok. Zlato preto nie je nástrojom na zbohatnutie, ale jedným zo spôsobov uchovania bohatstva. Áno, zlato môže byť aj krátkodobá špekulácia. Ale potom treba adekvátne tomuto cieľu prispôbiť alokáciu riskovaného majetku.

3. Zlý časový horizont a funkcia v portfóliu

„Navždy alebo nikdy“ je moje heslo pri zlate. Zlatom nebojujem proti plytkému riziku svojho investičného portfólia, ktoré definujem ako normálny pohyb cien akcií na trhoch. Používam ho ako poistenie voči hlbokému riziku.

Pre prípad, ak sa jedného dňa trhy alebo banky vôbec neotvorí. Keď trhom z padajúceho HDP, rastúcich štátnych dlhov a hyperaktívnych centrálnych bánk prasknú nervy a zaútočí dlhopisová hliadka. Keď neschopnosť Talianska splácať svoje záväzky (default) rozdrobí euro. Keď americká lietadlová loď spraví chybu v Juhočínskom mori. Zlato bolo a bude v čase bankrotu štátov, rozpadu menových únií alebo vojny tými najžiadanejšími peniazmi.

Cenu zlata preto nesledujem každých 5 minút na telefóne, aktívne s ním neobchodujem. Vzhľadom na svoju brutálnu volatilitu v krátkom aj strednodobom horizonte zlato nie je dobrým uchovávateľom kúpnej sily. V týchto horizontoch je hlavne poistením voči zlým politickým a ekonomickým scenárom. Funkciu uchovávateľa kúpnej sily získava až za predpokladu, že ho človek nenakúpi/nepredá v cenových extrémoch a drží ho dostatočne dlho.

Pre mňa je zlato poistkou voči katastrofickým scenárom. Pri poistení invalidity sa málokto teší na zisky, až mu túto poistku raz vyplatia. Rovnako sa nádejam aj ja pri zlate, že ho nikdy nebudem musieť predávať. Bude to znamenať, že som prežil život v stabilnom svete, kde sa nezhmotnili ekonomické a politické hrozby, ktorých sa obávam. Že som nemusel utekať s rodinou pred vojnou a som zabezpečený z mojich investícií. Že si moje iné úspory udržali hodnotu. Preto dúfam, že na zlate prerobím. Ruku do ohňa by som za to ale nedal.

4. Podceňujú štát – peniaze pre neveriacich

Ako keby ľudia vytesnili cyperské jarné upratovanie na bankových účtoch z roku 2013. Štát však dokáže zdaniť alebo vyvlastniť zlato ešte ľahšie než peniaze na účte. Pomôže mu závisť väčšiny voličov, ktorí nemajú vôbec žiadne úspory, nieto ešte zlato – symbol zloduchov a zbohatlíkov. Aj tí, čo

zlato kúpili, často zanedbávajú hrozby vyplývajúce zo zlyhania štátu. Zabúdajú na to, čoho sú schopní politici, ktorým nejde karta. Preto by si mali minimálne časť zo zlata v majetku kúpiť a držať anonymne. Inak táto poisťka proti zlyhaniu štátu nebude fungovať.

5. Zlato nakupujú zle a draho

Po šiestich zlých rokoch sa cena zlata postupne vyšplhala na historické maximum. Nezdá sa vám divné, že kým v obchode s bežným tovarom si ideme za zľavami nohy do lámať, finančné aktíva nakupujú ľudia najradšej, keď sú drahé? Zlato nie je dobré nakupovať impulzívne, v jeden moment dať všetky žetóny na stôl. Lepšou stratégiou je postupné sporenie na vopred stanovené percento majetku, čo môže pomôcť vyhnúť sa drahým vrcholom.

Nie je vôbec jedno, aké zlato, kde a za koľko nakúpите. Ak človek drží podiel spoločnosti vlastniacej zlato, v skutočnosti nevlastní kov. Vlastní papier. Pohľadávku voči konkrétnej inštitúcii, ktorej hodnota je odvodená od ceny zlata. Ako nástroj na vyhladzovanie volatility investičného portfólia to môže fungovať. Ako poisťka voči hlbokému riziku to je však zlý vtíp. Niektorí ľudia majú všetko zlato v banke. Nechávať si zlato v banke je niečo podobné, ako mať náhradné kľúče od auta v aute. Čo je v banke, je jednu krízu vzdialené od zdanenia alebo vyvlastnenia.

Náš prieskum, uskutočnený v priebehu roka 2019, zameraný na vyše 200 miestnych subjektov predávajúcich investičné zlato a analýza ich produktov, cien a podmienok predaja ukázali, že nie je jedno, kde nakupujete. Kým priemerný príplatok k uncovému zliatku nad spotovú cenu zlata dosahoval v sledovaných firmách 5,55 %, pri nákupe u drahého predajcu ste mohli zlato preplatiť aj o takmer 20 %.

Jozef ani Jana príliš nepremýšľali o tom, ako na zlato. Jozef sa na zlato nechal nahovoriť zo zlých dôvodov predajcom, ktorý mu to potom zrátal. Impulzívny nákup mu šesť rokov kazil spánok. Predal ho v čase, keď na držanie zlata bolo asi najviac dôvodov od druhej svetovej vojny. Dlhy štátov explodovali a centrálné banky sa snažili novými peniazmi nahradiť klesajúce reálne príjmy. Nekryté, papierové peniaze postavené na viere v zodpovednosť štátov a na presvedčení o sile ich ekonomík nemajú ani 50 rokov. Zlato a striebro sú peniaze staršie než Kristus. Sú to peniaze pre neveriacich.

Aby bolo jasno

Nikto nič negarantuje. Budúce výnosy môžu byť radikálne iné ako tie doterajšie. Nikto nevie predpovedať budúcnosť. Ja neverím ani vlastným predpovediam, nieto ešte cudzím. Spravte si domácu úlohu a rozhodnite sa sami. Tak, ako nebudem mať podiel na vašich ziskoch, nebudem ani niesť zodpovednosť za vaše straty. Poskytované informácie nie sú investičným odporúčaním ani žiadnou formou finančného poradenstva, ide o vzdelávanie.

PREČO VLASTNIŤ ZLATO? NAPÍNAVÉ FINANČNÉ A POLITICKÉ PROSTREDIE

Predstavte si, že ste Cyperčan a je jar 2013. Politici zavreli banky a zakázali vám posilať eurá mimo krajiny. Finančná slobodná komunikácia v podobe platobného styku nefunguje dokonca ani s ďalšími členmi Európskej menovej únie. Z každého uloženého eura v banke nad stotisíc vám zoberú 50 %.

Predstavte si, že ste Grék a je leto 2015. Banky sú tu tiež zavreté, bankomaty nefungujú a o pamäti vašich dobrých skutkov – vašich peňazoch – rozhodujú dobrodruhovia ako Alexis Tsipras alebo Yanis Varoufakis. Z centra únie ich pritom vydierajú politickí dinosauri, ktorí to spackali natoľko, že sa euro dostalo do krízy ešte predtým, než dosiahlo dvadsiatku.

Alebo ostaňme doma: ste Slovák alebo Čech v roku 1953. „*Naša mena je pevná a menová reforma nebude. Všetko sú to fámy, ktoré šíria triedni nepriatelia,*“ klamal občanom v rádiu ich prezident Antonín Zápotocký. Bolo 29. mája, presne dva dni predtým, než peniaze ľudí náhle prestali platiť. Hotovosť, teda väčšina vtedy existujúcich peňazí, sa potom v Československu vymenila za nové. Komunisti zobrali ľuďom zo dňa na deň v priemere viac než 80 % kúpnej sily peňazí. To sa potom budoval ten socializmus.

Alebo ste Slovák koncom roka 1998. Centrálna banka krátko po jesenných voľbách prestala brániť fixný kurz a oznámila prechod k voľne plávajúcej mene. Nasledovalo prudké oslabenie koruny, ktorá v máji 1999 padla z 35 na skoro 50 korún za jeden americký dolár. Držitelia slovenských korún tak za pol roka prišli o vyše 40 % hodnoty svojich peňažných úspor.

Nepotešilo by vás mať v týchto situáciách časť peňažných úspor v zlate, ktoré nemôže kontrolovať Merkelová, Tsipras, Zápotocký, Mečiar, Trump, Powell, Putin, čínska komunistická strana ani Európska centrálna banka?

Pred ďalšou krízou – dlhová rakovina

Sme 13 rokov po poslednej finančnej kríze. Eurozóna padala do recesie už pred vypuknutím pandémie, a to napriek usilovnej „stimulácii“ ekonomiky Európskou centrálnou bankou (ECB) novými zlými peniazmi. Za novovytvorené eurá v dekáde po kríze nakúpila gigantické množstvá štátnych dlhopisov členských krajín, medzi nimi aj množstvo toxického finančného odpadu. Cez spoločnú ECB tak držíme napríklad kopu dlhopisov Talianska, kde je vo vládnej koalícii strana, ktorá sľubovala referendum o vystúpení krajiny z eurozóny.

Či má euro dlhodobú šancu na prežitie, nebolo jasné ani dekádu po poslednej kríze. Vyspelý svet má za sebou najdlhšie a najslabšie oživenie po druhej svetovej vojne. Biedny rast zaknihovali ešte aj relatívne dynamické Spojené štáty americké. Bankový sektor eurozóny bol plný zlých úverov aj dekádu po európskej bankovej kríze. Deutsche Bank nie je jediná mŕtva banka, ktorá žije len vďaka štátnej podpore. Viaceré gigantické európske zombie banky sú desaťročie nesolventné a prežívajú len vďaka nízkym úrokom centrálne nariadeným z ECB. Banky, ktoré boli príliš veľké na to, aby padli, sú po finančnej kríze ešte väčšie a prepojenejšie.

A potom vypukla pandémia. Politici sa pustili do masívnych štátnych stimulov, ktoré v niektorých krajinách presahujú desatinu ročného produktu krajiny. To povedie v kombinácii s prepadom ekonomík k explózii už i tak obrovských štátnych dlhov. Biedny európsky bankový systém požerie obrovské straty z hypoték bankrotujúcich domácností a nesplácaných úverov zanikajúcich podnikov. Opäť sa zavesí na štát, načrie do našich spoločných peňazí cez pokladničku centrálnej banky a pomôže už i tak bujnejúcej metastáze dlhov. Dnes na ministerstvách financií nikto nerieši, kto a ako bude tieto štátne alebo štátom garantované dlhy raz financovať. Naopak, politici a ich úradníci dnes usilovne riešia, komu a koľko rozdať.

Nafukovanie bublín po finančnej kríze

Nízke úroky a nové zlé peniaze, ktoré vytvorila ECB a iné centrálné banky, viedli k nafúknutiu cien akcií, nehnuteľností a dlhopisov. Drahé akcie a dlhopisy, ktorých drvivú väčšinu vlastní 10 % najbohatších ľudí sveta, viedli k rastu majetkovej nerovnosti v spoločnosti. Centrálné banky prostredníctvom znižovania úrokov dotovali štátne dlhy, čo viedlo k honbe za výnosom a k rastu miery rizika v systéme.

Za 14 rokov od posledného vrcholu narástli zisky podnikov v USA, očistené o dane iba o 9,7 %. Teda tempo medziročného rastu je nižšie než 1 %. Pritom cena podnikov obchodovaných na akciových trhoch narástla za rovnaké obdobie na dvojnásobok.

Nové zlé peniaze tečúce do akcií nafukujú podiel trhovej hodnoty podnikov, ktorá sa vypočítava z ceny ich akcií a ich účtovnej hodnoty (tzv. Q Ratio). Historické extrémny dosahuje aj pomer trhovej kapitalizácie podnikov k ich tržbám.

Pokus o odstavenie pacienta z monetárnych drog po finančnej kríze v USA nevyšiel. Americká centrálna banka

zastavila zvyšovanie základného úroku aspoň na úroveň cenovej inflácie potom, ako akciové trhy koncom roka 2018 korigovali o 20 %. Napriek tomu, že tamojšia ekonomika rástla, bola tam plná zamestnanosť a reálny úrok nedosahoval ani jediné percento, sa americký Fed vylakal a opäť začal garantovať výkupnú cenu akcií.

Akcie rástli aj počas pandémie – ako je to možné?

Pandémia COVID-19 a reakcie štátov na ňu priniesli radikálny ekonomický prepád spojený s rýchlym rastom nezamestnanosti. V Európe bol maskovaný tým, že štát neplatil nepracujúcich cez sociálne dávky, ale priamo cez ich zamestnávateľov. Klesli aj očakávané zisky firiem, ktorých akcie sa obchodujú na trhoch. No americké akcie po prvotnom prepade opäť rýchlo rástli až na historické maximá.

Nehral sa futbal, hokej, basketbal ani baseball, nedalo sa chodiť do kasína. Počas pandémie začalo na akciových trhoch pribúdať množstvo nových gamblerov. Vidno to na počte novootvorených obchodných účtov alebo tiež na zvýšenej popularite aplikácií na obchodovanie na mobilných telefónoch, ako je *Robinhood*. Vďaka rýchlym peniazom neriešiacim fundamenty potom mohla aj zbankrotovaná spoločnosť v správe veriteľov (napríklad Hertz) vydať a predávať nové akcie. Odhodlanie trochu si „zagamblovať“ bolo vidieť aj na použití americkej štátnej 1 200 dolárovej dávky v spojitosti s COVID-19. Podľa prieskumu, analyzujúceho 2 milióny bankových účtov Američanov, bol nákup akcií druhým najčastejším použitím stimulačného šeku.

Dobrá nálada na trhoch panovala aj preto, že bolesť ekonomického prepádu v lete 2020 ešte úplne nedorazila. Tlmil ju airbag amerického štátneho dlhu, nafukovaný štátnou tlačiarňou peňazí. Vďaka podpore v nezamestnanosti, dávkam a úverovým programom americkej centrálnej banky medián príjmov americkej domácnosti

v čase bezprecedentného prepadu zamestnanosti nielenže neklesol, ale dokonca oproti minulému roku ešte narástol (o 1 %). Podobná situácia, keď štátne tlačiarne zlých peňazí suplovali pokles príjmov v ekonomike, bola aj v iných vyspelých krajinách.

Ani aktivity tínedžerských gamblerov či investovanie za dávky neodhalili celú pravdu za rýchlo rastúcimi akciami aj v čase prepadu ziskov podkladových podnikov. Kľúčovým faktorom bolo niečo, čo nakoplo aj rast ceny zlata.

Cena akcie je odvodená od budúcich výnosov podkladovej firmy. Čistá súčasná hodnota týchto budúcich príjmov okrem samotných úspechov podniku závisí aj od úroku, ktorý môže investor dosiahnuť na menej rizikových investíciách. Týmto úrokom sa diskontujú budúce očakávané príjmy. No a úrok na amerických štátnych dlhopisoch, ktoré sú alternatívou voči akciovým investíciám, s príchodom pandémie COVID-19 radikálne klesol, a to z 2,54 % v apríli 2019 na 0,62 % v júli 2020. Takýto pokles diskontného úroku by pri nezmenených očakávaných budúcich príjmoch firiem mal ceny akcií zvýšiť za toto obdobie o 52 %. Skutočné americké akcie, reprezentované indexom S&P 500, narástli len o 10 %. Rast amerických akcií zrazu nevyzerá až tak divoko. Relatívne veľký rozdiel medzi predpovedaným rastom a skutočnosťou možno vysvetliť tým, že do ceny akcií bolo zapracované očakávanie dlhodobo znížených budúcich výnosov.

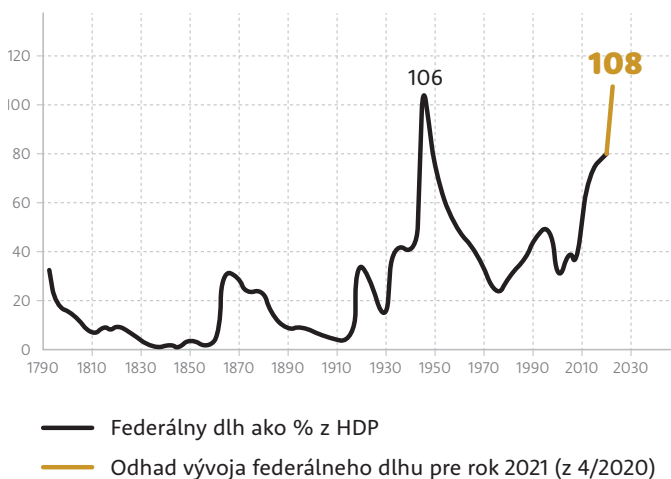
Matka všetkých bublín – dlhopisy

Riziko má v dnešnej ekonomike podobu dlhu. Dlh po dlhovej kríze ďalej rástol. Najviac rástlo zadlženie štátov. USA mali ešte pred pandemiou, teda v období dobrých ekonomických časov, taký deficit, aký táto krajina mávala v časoch vojny. Pandemické opatrenia amerického štátu v kombinácii s poklesom príjmov zasekli do federálneho

rozpočtu ešte väčšiu deficitnú sekeru. Tá v nasledujúcich rokoch spadne na hlavu nielen americkým domácnostiam, podnikom, ale aj všetkým držiteľom amerických dolárov. Federálne výdavky USA boli v roku 2020 už dvakrát väčšie ako príjmy.

Federálny dlh USA vyjadrený ako % z HDP, roky 1790 - 2030

Zdroj: CBO, Incrementum AG

Európa nie je na tom lepšie. Hospodársky prepád spojený s pandémiou a vysoké výdavky na udržiavanej umelej zamestnanosti ju zastihli na pokraji recesie s už aj tak vysokými dlhmi. Viaceré členské štáty eurozóny by bez ECB, ktorá nakupuje ich dlhopisy z novovytvorených eur, neboli už dávno schopné svoje dlhy obsluhovať.

Čo na rozdiel od dlhu, od zdroju zlých peňazí v 70. rokoch klesá, je tempo hospodárskeho rastu vyspelého sveta, a tým aj zdroje na financovanie dlhov. Ekonomické oživenie po poslednej finančnej kríze bolo tak v Európe, ako aj USA najslabšie od druhej svetovej vojny. Táto situácia nie